

Теоретично изследване в областта на хармонията

от проф. д-р Боянка Арнаудова

Изследванията в областта на хармонията, принципно – и особено у нас! - са рядкост. Те изискват и специфична насоченост, и много сериозна подготовка, и информация за тази особена, много динамично развиваща се музикална материя към която от векове не секва интересът на композиторите. Интерес, според моите наблюдения, обаче още спорадичен (все още) сред теоретичите. В тази връзка веднага ще подчертая, че трудът на доц.д-р Весела Наумова **„Хармонични структури в музиката на XX век - подходи и интерпретации“** не само е изненадващ, той е безспорен принос и явление. Защото това е изследване с внушителен обем, многообхватно и очевидно резултат на откровено и плодотворно научно увлечение, на задълбочено вникване в слабо/никак/ засегнати в нашето теоретично музиковедни проблеми. В които доц. Наумова навлиза смело и амбициозно, опирайки се и на личен опит, и на натрупано, солидно познание, и на разработки на изявени теоретици от миналото и настоящето.

Трудът ѝ е стройно и прегледно организиран; в него последователно, аргументирано и логично се разгръща основната теза, формулирана в заглавието. Той е посветен на много привлекателни и, както вече споменах, все пак не много познати аспекти в развитието на хармонично мислене и конструктивизъм в музиката на XX век.

Авторката има индивидуален методологичен модел по който изгражда отделните части - на основата на фундаментални постулати, развива своите идеи, обосновава, анализира, систематизира, формулира, подкрепяйки тезите си, когато е необходимо, с данни, множество музикални примери и с цитати на известни теоретици. Същевременно предоставя в сбита форма информация и за историческият път на дадено явление, а на финала на всяка глава има задължително заключение, което считам за много полезно, конструктивно и създаващо яснота в изложението, но и акцентиращо вниманието на читателя върху есенциалните изводи, мисли и определения. Впрочем това е типично за цялата ѝ научна разработка.

Първите глави обхващат систематизиране и структуриране на акорди, изведени са най-важните тенденции в употребата му (и в миналото, и в 20. век); развитието и семантиката на акордите в различните стилове, жанрове и епохи. Особено интересни са под-дяловете, в които се разглеждат акорди с увеличена секста и неаполитанския акорд, тяхната енхармонична многостранност, полиакордите, както и теорията за „Новата същност на акорда“. Така авторката стига до следната констатация: „В зависимост от стилистичния контекст, акордите имат различна трактовка, предизвиквайки своеобразен хармоникопсихологически, ладофункционален и фоничен ефект. *„В теоретичната литература и в обучението по хармония у нас тази проблематика не е застъпена. Изследването на тези специфични хармонични феномена в контекста на съвременната теория е с цел приложението им в педагогическата работа (курсивът – мой).“*

В следващите глави вниманието е насочено към политоналността в музиката, с нейните принципи на структуриране, аналогии и интерпретации. Особено значими са идеите на доц. Наумова за взаимодействието между музика и архитектура, ново въведеното понятие „монтаж“ (привнесено от кинематографията) в системата на художественото творчество, разгледано в няколко аспекта. Особено значение се отдава и на т.н. пространствени форми, както и на дефиниране и посочване на характерни полипластови композиции. За този род комплицирани структури авторката подробно анализира примери от оперни партитури на 20. век - на Шостакович, Прокофиев, Пучини, в които открива - и обяснява, значението на политоналността като фактор за реализиране на разнообразни ефекти, образност, за директно въздействие. Това са изключително интересни и приноси интерпретации.

Доц. Наумова подчертава също, че *„Специално търсена е съпоставката на различните теоретични традиции и основни автори по отношение на терминологията и теоретичните интерпретации.“* Както се вижда и от текста, и от библиографията (сама по себе си един своего рода пътеводител в музикалната теория и в частност в хармонията) тя е запозната и дискутира с основополагащи знаменити теоретици от ранга на Хуго Риман, Ернст Курт, Борис Асафиев, на големите руски музиколози Ю. Холопов, С. Скребков, С. Слонимски, Тюлин и др., без да пропуска и трудовете на българските професори по хармония и композитори Парашкев Хаджиев и Бенцион Елиезер.

Естествено, написаното са само щрихи, чиято цел е да се създаде една, макар графична представа за стойностната работа на доц. д-р Весела Наумова, при това, отново ще подчертая третираща много тясно специална, не- универсална, неособено разработена, в някои от аспектите изобщо неразвита, проблематика. *Консеквентно, трудът „Хармонични структури в музиката на XX век - подходи и интерпретации“ на доц. д-р Весела Наумова е неоспоримо много ценен принос в нашето музиковедение.*

София, 2021 г.